

De metropool Amsterdam voor iedereen

Een propositie van de MRA voor Agenda Stad

Inleiding

Nederland werkt aan een Agenda Stad. Terecht, want steden groeien en ondergaan fundamentele, economische en sociale veranderingen. Als prominente stedelijke regio draagt de Metropoolregio Amsterdam (MRA) graag aan deze agenda bij en gaat daarover in gesprek met het Rijk, haar publieke en private partners en haar inwoners. Niet door eenmalig een eigen agenda neer te leggen maar door actief te participeren in discussies over de stad en maatregelen die steden en daarmee Nederland kunnen versterken.

Dit document vormt de inzet van de MRA in dit proces. Het gaat hier om een eerste propositie van de gezamenlijke partners, een brondocument dat zich binnen de onderlinge samenwerking en in overleg met het Rijk en andere partners verder zal ontwikkelen. Het beschrijft de urgentie om aan stedelijke vraagstukken te werken, de open houding die de MRA partners in het proces aannemen en de onderwerpen waar het over zou moeten gaan. Op deze onderwerpen zoeken we de komende tijd partners, in andere regio's bij de ministeries en in de maatschappij. Rond een selectief aantal onderwerpen gaan we coalities aan om tot concrete en doordachte maatregelen te komen. Want een sterke MRA op lange termijn vraagt nu om concrete acties.

De aantrekkelijke stad

Van San Francisco tot Berlijn en Sao Paulo tot Shanghai, wereldwijd trekken mensen en bedrijven naar de stad. De stad is de plek waar grote economische en maatschappelijke uitdagingen zich voordoen, waar interactie plaatsvindt, maar ook waar kansen liggen voor nieuwe oplossingen. Tegelijkertijd neemt het tempo van veranderingen en de complexiteit van deze uitdagingen toe. Om de potenties van steden te benutten en Nederlandse steden mee te laten doen in de mondiale economie is het noodzakelijk meer ruimte te bieden aan de ontwikkeling van krachtige, innovatieve, duurzame en welvarende steden. De MRA wil hier een actieve bijdrage aan leveren en haar verantwoordelijkheid nemen, met een nieuwsgierige attitude om te leren, te experimenteren en kennis, capaciteit en expertise uit te wisselen. De MRA investeert in de randvoorwaarden voor en gevolgen van de groei. In deze propositie wordt uitgelegd hoe de MRA ruimte wil bieden aan economisch succes met behoud van kwaliteit van leven.

Meer dan de helft van de wereldbevolking woont in steden. In Europa is dit 70% en in Nederland woont zelfs meer dan 80% in verstedelijkt gebied. De MRA vormt binnen Nederland een van de belangrijkste economische motoren. In de MRA wonen nu ca 2,2

miljoen mensen. De MRA kreeg er de afgelopen 5 jaar ca 17.000 nieuwe inwoners per jaar bij. Dit is een sterkere groei dan die van heel Nederland (3,4% tegenover 1,5%). Er werken circa 1,3 miljoen mensen in de Metropoolregio Amsterdam, waarvan ongeveer 1/3 buiten de Amsterdamse regio woont.

De MRA scoort goed op het gebied van aanpassingsvermogen, kwaliteit van leven en economie. Vooral dankzij goede gezondheid, een prettige leefomgeving (stad en landschap zijn nabij), lage criminaliteit, hoogwaardige technologische infrastructuur, veel hoger opgeleiden en met Schiphol doet de MRA het goed in de internationale competitie tussen metropolen in de wereld. Die concurrentiepositie willen we de komende jaren versterken. Daarvoor is het nodig om de condities voor welvaart, leefbaarheid, duurzaamheid en geluk te behouden en te verbeteren. De belofte van groei kan behalve een ontwikkelingsopgave namelijk ook een keerzijde hebben. De MRA is succesvol, maar kent ook een stevige sociaaleconomische problematiek van armoede, uitsluiting en het gevaar van een tweedeling, ook in ruimtelijke zin, tussen laag en hoog opgeleiden. De MRA zet daarom in op duurzame groei met oog voor de balans in de steden en de transitie naar een circulaire economie. Een metropool die ook in de toekomst aantrekkelijk is met een goede balans om te wonen, te werken en te bezoeken. Dit draagt bij aan een *Amsterdamse metropool voor iedereen!*

De internationale positie van de Metropoolregio Amsterdam

De trek naar de stad zorgt dat steden in het centrum van de belangstelling staan. Ook de EU richt zich op de veranderende positie van steden in de 'Urban Agenda', die gericht is op algemene Europese doelen, zoals de strijd tegen de klimaatverandering, werkloosheid en sociale uitsluiting en het realiseren van de circulaire economie. Steden spelen een cruciale rol in deze opgaven. Voor succes zijn steden echter voor een belangrijk deel afhankelijk van hun relatie met het land waarin ze zich bevinden en hun internationale positie. Jongeren trekken bijvoorbeeld vanuit alle hoeken van Nederland (en daar buiten) naar de MRA om hun talent te verzilveren. Ook profiteert de MRA van investeringen van het Rijk in infrastructuur en onderwijs.

Andersom draagt de MRA bij aan de Nederlandse economie met een groot aandeel in het BNP, werkgelegenheid en innovatief vermogen. Nederland kiest er daarbij voor om een internationale hotspot voor circulaire economie te worden en de MRA wil hier een koppositie in verwerven. Voor een sterkere positie van Nederland in de mondiale economie is het essentieel dat Nederlandse steden hun potentie optimaal kunnen benutten. Omdat Nederlandse steden, ook Amsterdam en zelfs de hele MRA, in Europees perspectief klein zijn qua omvang adviseren de OESO en de Raad voor de Leefomgeving & Infrastructuur (RLI) om stedelijke agglomeraties te versterken en de samenwerking tussen de stedelijke regio's te verbeteren. Zo kan ook de MRA beter in staat worden gesteld bij te dragen aan het succes van Nederland als geheel.

Huidige instrumentarium ontoereikend

Economische, ruimtelijke en sociale kansen en uitdagingen die in de 21e eeuw op ons afkomen, vragen om een duurzamere en slimmere samenwerking tussen stad en land. Wij zijn voortdurend op zoek naar innovatie in hoe we met en in onze stad en haar inwoners werken, op huishoudenniveau, in de wijken, de stad en de regio. Denk aan de transformatie in het sociaal domein, of de zoektocht naar nieuwe vormen van gebiedsontwikkeling en stedelijke vernieuwing. Nationale en Europese wet- en regelgeving en de financiële arrangementen zijn vaak te generiek of verkokerd. Zij staan een andere aanpak en maatwerk in de wijk of de stad vaak de weg. Regionale afspraken met partijen uit het maatschappelijk middenveld (onderwijs- en zorginstellingen, corporaties) worden hierdoor belemmerd. Wij denken dat afwegingen over de inzet op onderwerpen als woningmarkt, onderwijs en zorg voor het grootste deel beter in de regio plaats kunnen vinden. Dit vraagt veel van onze inzet, maar zeker ook om vernieuwing op het gebied van 'governance', wet- en regelgeving en financiering en nieuwe afspraken hierover met het Rijk.

De MRA ziet de meerwaarde van Agenda Stad daarom in:

- Het bieden van ruimte aan experiment
- Faciliteren van opschaling van succesvolle initiatieven
- Bieden van lokaal en regionaal maatwerk
- Meer maatschappelijk rendement behalen door thema's met elkaar te verbinden

Steden en stedelijke regio's, met de Metropoolregio Amsterdam voorop, staan in het centrum van de aandacht. Het is aan Nederland als geheel om dit te verzilveren en hiervan te profiteren.

Stad en regio in balans

De aantrekkelijkheid van steden en de MRA in het bijzonder is een continue zoektocht naar balans op sociaal, ruimtelijk, ecologische en economisch gebied. Tussen de groei van sommige steden of wijken en het achterblijven van andere delen van de Metropoolregio, tussen verschillende groepen in de stad, tussen steden onderling en de kleinere kernen in het landschap, tussen toerisme en belangen van inwoners. Tussen verdere verstedelijking en aantrekkelijke, toegankelijke steden. Om in de toekomst een leefbare regio voor iedereen te blijven zijn acties op verschillende terreinen nodig. De inzet van de MRA voor de Agenda Stad is daarom gericht op de stuwende kracht van nieuwe economische impulsen die duurzame groei, innovatie en ontwikkeling tot stand brengen op drie thema's:

1. Nieuwe economie
2. Connectiviteit
3. Kwaliteit van leven

Met de keuze voor deze thema's sluit de MRA aan op de ambities van het Rijk, maar ook op de samenwerking van netwerken van steden als G4 en G32. Natuurlijk zijn er regionale verschillen, maar ook binnen de MRA zijn er per locatie specifieke prioriteiten. De verschillende prioriteiten binnen de MRA komen vooral tot uiting in het bijgevoegde actieprogramma. Een groot aantal ambities worden breed gedeeld in de MRA en komen in de volgende hoofdstukken terug.

1. Ambities voor een nieuwe economie

Kennis en innovatie spelen een cruciale rol in het realiseren van economische groei. Inzet op MKB en transitie naar een circulaire economie bieden grote kansen. Vooral de systeemtransitie van een lineaire naar een circulaire economie biedt een kans om ons internationaal te onderscheiden.

1.1 *Start up bedrijven*

De MRA onderkent de toegenomen rol die succesvolle start up bedrijven bijdragen aan de internationale concurrentiepositie. De MRA wil het investeren in dergelijke bedrijven en de acquisitie van talent faciliteren, maar ook met het Rijk beperkende wetgeving wegnemen. De aansluiting bij het Start-Up Delta Amsterdam programma is hiervan een mooi voorbeeld.

1.2 *Kennis en innovatie*

De MRA onderkent het belang van kennis en innovatie voor het realiseren van economische en duurzame groei. De MRA wil met name de aanpassing van het onderwijs op de snelle veranderingen op de arbeidsmarkt faciliteren door in te zetten op acquisitie, kennisvalorisatie, ondernemerschap en samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijfsleven. Denk bijvoorbeeld aan Techport IJmond.

1.3 *Regionale focus op economie*

De MRA onderkent dat samenwerking met andere Nederlandse regio's zoals Utrecht, Brainport en de metropool Rotterdam Den Haag de internationale concurrentiepositie bevordert. De MRA wil meer gericht inzetten op de sterke topsectoren en de onderlinge cross-overs, maar wil vooral via (fiscaal) maatwerk het lokale, regionale MKB stimuleren met incentives. De provincie Flevoland heeft op dit gebied een ruime ervaring.

1.4 *Transitie naar een duurzame MRA*

De MRA zou zich wereldwijd meer willen profileren op duurzame oplossingen en signaleert succesvolle, lokale initiatieven tegenover soms beperkende wetgeving. Om de circulaire economie te bevorderen wil de MRA ruimte om te experimenteren met Smart City oplossingen op regionaal niveau. Hilversum ziet hiervoor o.a. kansen door de Economic Boards meer met elkaar te verbinden.

2. Ambities voor connectiviteit

Bereikbaarheid in de breedste zin van het woord is een belangrijke voorwaarde om economische groei te ondersteunen en mogelijk te maken.

2.1 *MRA Hub functies*

De HUB functies van Schiphol (Amsterdam en Lelystad Airport) en de havens in het Noordzeekanaalgebied, de Greenport en de digitale infrastructuur vormen een essentieel onderdeel van het vestigingsklimaat van de MRA, maar staan alle onder druk van de stevige, internationale concurrentie. De MRA wil met het Rijk slim blijven inzetten op behoud of versterking van deze functies. Haarlemmermeer en Amstelveen agenderen hierbij de gewenste transformatie die door het Luchtvaartbesluit momenteel belemmerd wordt.

2.2 *Stedelijke bereikbaarheid*

De bereikbaarheid van de HUB's, maar ook de bereikbaarheid van de woon- en werklocaties binnen het daily urban system van de MRA blijft vragen om gezamenlijke investeringen en intelligente oplossingen. Dit geldt overigens ook voor de verbindingen met de andere grote economische regio's in Nederland en Europa. De MRA zal blijven inzetten op multimodaliteit, knooppuntmanagement (zoals langs de Zaancorridor), hoogwaardig openbaar vervoer, betere benutting van bestaande infrastructuur en reiscomfort, terugdringen van congestie. In en tussen de steden wil de MRA experimenteren met andere financieringsmodellen, stedelijke distributie en overstappunten die de leefbaarheid in de stad mede bevorderen. Voor het verkorten van woon-werkafstanden is de nieuwe focus gericht op de first en last mile van het forensenverkeer. Het MIRT-onderzoek voor de multimodale knoop Schiphol Plaza probeert het bereikbaarheidsvraagstuk minder sectoraal te benaderen.

3. Ambities voor kwaliteit van leven

Werken aan de kwaliteit van leven is essentieel voor een krachtige metropolitane ontwikkeling. Dat gaat over ruimte creëren voor groei en voor bijvoorbeeld nieuwe woonwerkmilieus, maar zeker ook over gerichte interventies daar waar de ontwikkeling ‘pijn doet’, daar waar groepen achterblijven of uitgesloten worden, of waar verschillen tussen hoog- en laagopgeleiden zich sterk ruimtelijk vertalen. Dat vereist nieuwe, ontkokerde werkvormen, andere arrangementen, en bovenal ruimte om te kunnen innoveren. De regio moet in balans zijn, in wijken, binnen en tussen steden. Alleen dan blijft de stad nu en in de toekomst een leefbare stad voor iedereen.

3.1 *Ruimte voor een evenwichtige stedelijke ontwikkeling*

De MRA groeit sterk en er is een toenemende discrepantie tussen vraag en aanbod op de woningmarkt. Vooral de vraag naar het middel dure segment in de binnensteden neemt toe. De toegankelijkheid van de woningvoorraad voor alle groepen staat onder druk. De MRA wil inzetten op een evenwichtige woningmarkt en woningvoorraad met gevarieerde, klimaatbestendige woonmilieus, aandacht voor betaalbare woningen, binnenstedelijke transformatie naar moderne woon-werk-verblijfslocaties. Haarlem heeft bijvoorbeeld ruimte gevraagd voor experimenten op lokaal niveau en het ontkokeren van geldstromen voor gebiedsontwikkeling. Zaanstad agendeert de transformatieopgave in het ZaanIJ gebied, waarbij het de aansluiting op het stedelijk weefsel van Amsterdam zoekt. De MRA vraagt binnen Agenda Stad ook bijzondere aandacht voor het metropolitane landschap als uniek element van deze metropool. Purmerend agendeert hierbij concreet de belemmerende windroosregeling rondom zonnepanelen.

3.2 *Perspectief voor iedereen*

Groei kan zonder interventies leiden tot grote concurrentie op de woning- en arbeidsmarkt, tweedeling en uitsluiting. De inclusieve metropool is echter van en voor iedereen. Jongeren moeten zich optimaal kunnen ontplooiën, mensen moeten zich veilig en prettig voelen in hun woonomgeving, nieuwkomers van buiten Nederland moeten mee kunnen doen. We gaan aan de slag met de kennis en inzicht uit de wijkgerichte aanpak, met buurtinitiatieven en sociaal ondernemerschap en experimenten op kleine schaal die we regionaal uit kunnen rollen. We werken aan verlaging van woonlasten via verduurzaming van de bestaande voorraad, en investeren in gebieden waar de woonkwaliteit en de veiligheid achterblijven.

3.3 *Arbeidsmarkt en participatie*

Tegenover een toenemende vraag van hoogopgeleiden staat een ‘race to the bottom’ van laag opgeleiden en migranten. Er is behoefte aan minder regelgeving bij de “bovenkant” van de arbeidsmarkt, maar tegelijkertijd is een toenemende “rechteloosheid” waarneembaar bij de lager opgeleiden in combinatie met een toenemende ruimtelijke concentratie, en het verdwijnen van middenbanen uit de metropool. De MRA wil een krachtig antwoord bieden op de dreigende tweedeling en (verborgen) armoede met o.a. een doelmatiger inzet op de aansluiting van onderwijs op de arbeidsmarkt, op social return en het faciliteren van

maatschappelijk verantwoord ondernemen, en via een versterkte gemeentelijke regie op het armoedebeleid vanuit een breder kader, met ruimte voor experimenten en de ontwikkeling van een nieuwe aanpak. Amsterdam wil bijvoorbeeld met het Rijk afspraken over een warm welkom van nieuwkomers op de arbeidsmarkt.

3.4 Gezonde metropool

De stijgende levensverwachting en de toename van welvaartsziekten en psychosociale problematiek leidt ook in de MRA tot exponentieel stijgende zorgkosten en verslechterde perspectieven voor kwetsbare inwoners. Denk aan ouderen, met wie nieuwe woonzorgconcepten ontwikkeld moeten worden, maar ook aan de hardnekkige sociaaleconomische gezondheidsverschillen. Om de omslag van cure naar preventie te kunnen maken, zetten we in op het investeren in en organiseren van innovatieprikkelers in het zorgstelsel, organiseren we de zorg dichtbij onze inwoners en werken we aan een gezonde leefomgeving in de openbare ruimte voor een gezonde toekomst. We hebben hierbij ruimte nodig om maatwerk en oplossingen te ontwikkelen die niet binnen de huidige wet- en regelgeving vallen. Almere zet hier op in met een programma gezonde Stad en Jeugd.

3.5 Veiligheid

De MRA wil de metropolitane groei gepaard laten gaan met een krachtige aanpak van de veiligheid. Radicalisering en zware criminaliteit vragen om ketensamenwerking. Een nieuwe balans in het politiebesteding moet ruimte bieden aan lokaal maatwerk met ruimte voor passende experimenten die passen bij de MRA cultuur. De MRA wil de persoonsgerichte veiligheidsaanpak doorzetten. De roep om meer toezicht en handhaving vraagt om het meegroeien van de wettelijke mogelijkheden en verruiming van bevoegdheden voor lokale handhavers.

Vervolgaanpak MRA Agenda Stad

De MRA is een netwerk van 36 gemeenten, 2 provincies en 1 stadsregio. Bij de grotere steden en de provincies is de afgelopen weken geïnventariseerd welke acties een bijdrage kunnen leveren aan Agenda Stad. Dit bijgevoegde activiteitschema is nog niet compleet en er heeft nog geen prioritering van acties plaatsgevonden. Het schema laat wel duidelijk de samenhang zien van onderwerpen die door de partners in de MRA naar voren worden gebracht. Veel acties kunnen gezamenlijk in MRA verband worden opgepakt en een aantal acties vraagt om wisselende coalities.

De MRA propositie inclusief het activiteitschema zal de komende tijd besproken worden in Colleges en andere dagelijkse bestuursorganen van de partners in de MRA. De grotere gemeenten agenderen Agenda Stad actief in hun deelregio. De propositie wordt daarnaast besproken met het Rijk, allereerst op de landelijke bestuurdersconferentie van 15 april a.s. Deze gesprekken zullen moeten leiden tot een aanscherping van de propositie, tot een prioriteitsstelling en tot uitvoering van een aantal acties samen met de betrokken maatschappelijke partners. Hierbij speelt het tijdig betrekken van gemeenteraden en provinciale staten een belangrijke rol.

Agenda Stad biedt de mogelijkheid om met het Rijk city-deals te sluiten op alle wenselijke niveaus. Door de sterke verwantschap binnen de MRA is er een groot aantal generieke maatregelen interessant voor het hele MRA gebied. Een aantal acties zijn meer gebied-specifiek, maar dan vaak weer complementair en/of interessant genoeg om kennis over te delen. Er lijkt voldoende voedingsbodemp voor een generieke MRA city-deal die ruimte zal bieden aan lokaal maatwerk. Hierover zullen de komende maanden de MRA partners de eerste, concrete afspraken met elkaar maken.